BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mehmet Şahin (Boğaziçi Üniversitesi)

Prof. Dr. Tunga Güngör (Boğaziçi Üniversitesi)

Doç. Dr. Şeyda Kıncal (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Caner Çetiner (Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Yıldız (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Tuba Ayık Akça (İstanbul Üniversitesi)

Sibel Özcan Bozdoğan (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı - Uzman)

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Eryatmaz (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Selcen Aslan (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Tutku Öncü Yılmaz (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Güldane Duygu Tümer (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Arş. Gör. Dr. Mert Moralı (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Arş. Gör. Gizem Yaren Kutlu (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Bekir Diri (Atlas Dil Hizmetleri ve Bilişim - İş Geliştirme Yöneticisi/Çevirmen)

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

BİLİM KURUKU

Prof. Dr. Işın Öner (29 Mayıs Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Şahin (Boğaziçi Üniversitesi)

Prof. Dr. Tunga Güngör (Boğaziçi Üniversitesi)

Prof. Dr. Neslihan Kansu Yetkiner (İzmir Ekonomi Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdinç Aslan (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Oktay Eser (Amasya Üniversitesi)

Prof. Dr. Atalay Gündüz (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Müge Işıklar Koçak (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Alper Kumcu (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Eryatmaz (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Sinem Canım Alkan (İstanbul Üniversitesi)

Dr. Sabri Gürses (Çeviri Derneği Başkanı/Bağımsız Araştırmacı/Çevirmen)

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

İÇİNDEKİLER

Yapay Zeka Destekli Kullanım Kılavuzu Çevirisinde Son Düzenleme Sürecinin Önemi Ve Rolü 1

Konferans Çevirmenliğinde Teknoloji ve Dönüşüm 2

İnsanca Makineleşebilir miyiz? 3

Konferans Çevirmenliğini Yeniden Düşünmek: Sözlü Çevirmenlerin Çeviri Teknolojileriyle Dansı 4

Makine Çevirisi Yaklaşımlarının Evrimi: Kural Tabanlı Sistemlerden Büyük Dil Modellerine 5

Çevirmenin Adı: D.P.L.- Makine Çevirisi ve İnsan Çevirmen Geriliminde Dedalus Örneği 6

Kullanıcılar Tarafından Üretilen Futbol Temalı İçeriklerin Makine Çevirisi: MQM ve COMET-Kiwi- XL Tabanlı Kalite Değerlendirmesi 7

Edebi Eserlerde Biçemin Stilometrik İncelenmesi: Aynı Kişinin Yazar ve Çevirmen Kimliklerindeki Biçemi Üzerine Betimleyici Bir Çalışma 8

Yapay Zekâ Çevirisi ve Çevirmenlik Mesleğine Yansımaları 9

Simultane Çeviride Sayı Aktarımında Teknolojinin Etkisi: Pilot Çalışma 10

Yapay Zekâ ve Çeviri Söylemlerinde Metaforların Teknoloji Kabulüne Etkisi 11

Edebiyat Çevirisi Eğitiminde Yapay Zekâ Destekli Uygulamalar: 12

Öğrenci Algıları ve Çeviri Becerileri Üzerine Bir Araştırma 12

Yapay Zekânın İnsan Çevirmen Taklidi: 13

İngilizce–Türkçe Dil Çifti Özelinde Bir Uygulama Örneği 13

Yapay Zekâ Çevirileri ve Dönüşen Normatif Yapılar: Dizgesel Bir Yaklaşım Denemesi 14

Yapay Zekâ ve Çevirmen İşbirliği: Bireysel Markalaşma ve Mesleki Gelişimde YZ Araçlarının Etkileri . 15

Dil İşleme Modellerinin ve Çeviri Motorlarının Sınıflandırılması Bağlamında İngilizce–Türkçe Dil Çifti Üzerinden Bir İnceleme 16

Yapay Zekâ Çağında Çevirmen Eğitimi: 17

Proje Temelli Deneysel Öğrenmeye Dayalı Bir Örnek Uygulama 17Q

Yapay Zekâ Destekli Çevirmen Eğitiminde Pedagojik Bir Araç Olarak Geri Çeviri 18

Dil Hizmeti Şirketlerinin Sosyo-Teknolojik Gelişimi: Türkiye Örneği 19

Çevirmen Eğitiminde Yapay Zekâ Araçlarının Kullanılmasına Yönelik Sorgulamalar ve Öneriler 20

“Speedrun”da Çeviri Faktörü 21

Farklı Metin Türlerinde Nöral Makine Çevirilerinin Makine-Destekli Çeviri Kalite Tahmini Araçlarıyla Karşılaştırılması 22

Yapay Zekânın Diplomatik Metinlerin Çevirisindeki Konumu: ChatGPT Üzerine Deneysel Bir İnceleme 23

“Bugün İşinin Son Günü Olur! Ona Göre!”: Beyaz Show Örneğinde Sözlü Çeviride İroni ve Mizah 24

Koller’in Çeviri Eleştirisine Yönelik Yaklaşımı Doğrultusunda Teknik Bir Metnin Yerelleştirilmesinin LQA Yapay Zekâ Aracı ile Değerlendirilmesi 25

Yapay Zeka Destekli Kullanım Kılavuzu Çevirisinde Son Düzenleme Sürecinin Önemi Ve Rolü

Işın ÖNER

(29 Mayıs Üniversitesi)

Z. Begüm BENGİ

Bu çalışmada, yapay zekanın teknik dokümantasyon süreçlerindeki rolüne odaklanan bir projenin üçüncü aşamasının sonuçları sunulmaktadır. Dört aşamalı projede, içerik üretimi ve çevirisi süreçlerinde insan-makine işbirliğinin etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Sektör profesyonelleriyle yürütülen birinci aşamada, ChatGPT'nin kullanım kılavuzu oluşturmada sürecinde yetkinliği incelenmiştir. Yüksek lisans düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirilen ikinci aşamada ise öğrencilerin etkili istemler (prompt) aracılığıyla ChatGPT'yi yönlendirerek standartlar ve kullanım kılavuzu yazım kurallarına uygun içerik oluşturması hedeflenmiştir. Bu çalışmanın konusu olan üçüncü aşama, ikinci aşamanın devamı niteliğindedir. Üçüncü aşamanın ilk bölümünde öğrenciler, ChatGPT aracılığıyla, ikinci aşamada oluşturdukları Türkçe içeriklerin İngilizce çevirisini oluşturmuştur. İkinci bölümde ise ChatGPT'nin ürettiği çeviriler öğrenciler tarafından değerlendirilmiş, ardından çeviri hizmetleri ve son düzenleme (post-editing) standartları ile teknik metin yazım ilkelerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin uyguladıkları genel metodoloji, istem tasarımına yaklaşımları, nihai çeviri çıktıları ve son düzenleme sürecinde aldıkları kararların analizi yoluyla, kullanım kılavuzu çevirisinde yapay zeka destekli süreçler için gerekli yetkinlikler araştırılmıştır.

Anahtar sözcükler: yapay zeka, teknik dokümantasyon çevirisi, son düzenleme, istem oluşturma, standartlar

Konferans Çevirmenliğinde Teknoloji ve Dönüşüm

Ebru DİRİKER
Boğaziçi Üniversitesi

Konferans çevirmenliği, 20. yüzyılın başında teknolojinin sunduğu yeni imkânlarla doğan bir meslek ve akademik disiplindir. Ses sistemleri ve radyo dalgalarıyla iletim sayesinde çevirmenler, ilk kez konuşmacıyla eşzamanlı olarak dinleyiciye seslenme olanağı bulmuştur. O günden bu yana teknoloji, mesleğin hem sınırlarını hem de çalışma biçimlerini sürekli yeniden tanımlamıştır. Çevirmenler özellikle çalışma biçimlerini değiştiren yeni gelişmelere karşı çoğu zaman temkinli bir tutum sergilemiş ancak zamanla bu araçları mesleklerinin bir parçası hâline getirmeyi bilmişlerdir. Günümüzde büyük dil modelleri ve yapay zekâ uygulamalarıyla birlikte bu ilişki bir kere daha yeniden şekillenmektedir. Bu sunum, konferans çevirmenliğinin teknolojiyle kurduğu bu uzun soluklu ilişkiye tarihsel bir perspektiften bakmayı ve aynı zamanda alandaki araştırmaların teknolojik gelişmelerle birlikte nasıl evrildiğini ele almayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konferans çevirmenliği, Yapay zekâ, Büyük dil modelleri, Teknoloji, Eşzamanlı çeviri

İnsanca Makineleşebilir miyiz?

Mehmet ŞAHİN

Boğaziçi Üniversitesi

Yaklaşık son yüz yıldır çeviri işini makinelere yaptırma uğraşına tanık oluyoruz. Bugün geldiğimiz noktada, kamu kaynaklarının desteğiyle başlatılan çalışmaları bünyesinde eriten ve geliştiren büyük şirketler tüm gücüyle otomasyonu kovalayıp kâr üstüne kâr biriktirirken çok küçük bir azınlık çevirinin insani yönünü ayakta tutmaya, yapaylığın tehlikelerine işaret etmeye çalışıyor. Bir yanda heyecan, coşku ve hırs diğer yanda endişe, korku ve çaresizlik görülüyor. Çeviri işini büyük ölçüde makinelere bıraktığımız bu dönemde, müfredatı teknolojiye göre gözden geçirme itkisinden eğitimi de yapay zekâya emanet etme eğilimine doğru ilerlendiğini gözlemleyebiliyoruz. Böyle bir dönüşüme ne kadar hazır olduğumuz ise tartışılır. Çeviriyi ve eğitimi teslim edebileceğimiz güvenilir bir araç var mı? Üstelik, ülkeler ve bölgeler arası ve toplumdaki eşitsizliğin boyutları giderek artarken böyle bir dönüşümün sonuçları ne olabilir? Makineleşme kaçınılmaz ve otomasyonla birlikte proleterleşme giderek ivme kazanıyor. İnsanı ve doğayı merkeze alan bir yaklaşım elbette mümkün ama bunun önünde engeller olduğu da açık. Bu konuşmada dil ve çeviri alanındaki teknolojik gelişmelerin ülkemizdeki ve dünyadaki seyrinin toplumsal, iktisadi ve siyasi gelişmelerle ilişkisi irdelenecek ve yakın geleceğe dair değerlendirmeler paylaşılacaktır. Eğitimin şirketlerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesinin birçok kesim tarafından yadsınmadığı bir dönemde insanca makineleşmenin yolları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Makineleşme, Teknoloji, Yapay zekâ, Çeviri eğitimi

Konferans Çevirmenliğini Yeniden Düşünmek: Sözlü Çevirmenlerin Çeviri Teknolojileriyle Dansı

Özüm ARZIK-ERZURUMLU
University of Illinois Urbana-Champaign

Teknoloji dil hizmetleri sektörünü kökten dönüştürürken, sözlü çevirmenler giderek daha fazla yapay zekâ ve makine çevirisi araçlarıyla aynı profesyonel alanı paylaşmaktadır. Bu konuşma, insan çevirmenlerle yapay zekâ temelli teknolojilerin bir arada var oluşunu Pickering'in (1995) *"dance of agency" – eğleyicilik dansı* – kavramı çerçevesinde ele almaktadır. Sunumda, güncel eğilimler ve çevirmen deneyimleri üzerinden insan ile teknoloji arasındaki direniş ve uyum süreçleri incelenecektir. Bu etkileşim, çevirmenlerin mesleki özerkliklerini koruma, etik sorumluluklarını yeniden tanımlama ve hızla dijitalleşen bir dünyada profesyonel kimliklerini konumlandırma biçimlerine ışık tutmaktadır. Ayrıca, yapay zekânın sözlü çeviri derslerinde nasıl kullanılabileceğine yönelik örnekler paylaşılacak ve bu teknolojilerin pedagojik potansiyelleri tartışılacaktır. Özellikle yapay zekâ destekli platformların yükselişiyle birlikte, çevirmenlerin yalnızca teknik becerilerini değil, duygusal dayanıklılıklarını ve etik farkındalıklarını da güçlendirmeleri gerektiği vurgulanacaktır. Bu konuşmanın sonunda katılımcılar, konferans çevirmenlerinin geleneksel kabinlerden yapay zekâ destekli platformlara kadar uzanan teknolojilerle nasıl etkileşime girdiğini anlayacak**,** dijital araçların çevirmen özerkliği, meslek etiği ve görünürlük üzerindeki etkilerini eleştirel biçimde değerlendirecek ve teknoloji aracılı ortamlarda konferans çevirisi çalışmalarının duygusal ve etik boyutlarını anlamlandırabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Teknoloji, Yapay zekâ, Çevirmen becerileri, Meslek etiği

Makine Çevirisi Yaklaşımlarının Evrimi: Kural Tabanlı Sistemlerden Büyük Dil Modellerine

Tunga GÜNGÖR
Boğaziçi Üniversitesi

Bu konuşmada, makine çevirisi alanında geçmişten günümüze kadar kullanılan yaklaşımlar ve bu yaklaşımlara karşılık gelen yöntemler kısaca ele alınacaktır. İlk olarak, makine çevirisinin yapay zekâ alanının bir alt alanı olarak ortaya çıkmaya başladığı dönemlerde kullanılan kural tabanlı (*rule-based*) yöntemlere değinilecektir. Dil bilimsel bir temele dayanan kural tabanlı yaklaşımı takiben, veriye dayalı istatistiksel (*statistical*) ve sinirsel (*neural*) yaklaşımlara yer verilecektir. Son olarak, sinirsel makine çevirisinde kullanılan derin öğrenme modellerinin farklı bir şekilde kullanılmasıyla ortaya çıkan büyük dil modelleri (*large language models*) tabanlı makine çevirisi yöntemlerinden bahsedilecektir. Konuşma sırasında ele alınan yaklaşımların ve yöntemlerin temel ilkeleri, avantajları, dezavantajları ve performansları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Makine çevirisi, Yapay zekâ, Sinirsel makine çevirisi, Büyük dil modelleri, Kural tabanlı yöntemler

Çevirmenin Adı: D.P.L.- Makine Çevirisi ve İnsan Çevirmen Geriliminde Dedalus Örneği

Aişe Handan KONAR
İstanbul Okan Üniversitesi

Makine ya da yapay zekâ çevirilerinin insan çevirmenin tahtını devralıp almayacağının konuşulduğu zamanlarda pek çok kişi düşün, sanat ve özellikle edebiyat eserleri noktasında henüz hâlâ böyle bir gelecek öngörüsünün gerçekleşmeyeceği varsayımında. Buna karşın, tam da bu alanları kapsayan piyasa uygulamaları görünürlüğünü artırmakta. Bunun bir örneği, 2023 yılında Dedalus Yayınları'nın bazı edebi eserlerin çevirisinde DeepL kullandığının okurlar tarafından fark edilmesiyle ortaya çıktı. Durumun kamuoyuna yansımasının ardından yayınevi bunu "nitelikli içeriğin ve inovasyonun tartışılmasının önünü açacağına" inandıkları bilinçli bir politika olarak lanse etmekle beraber okurlar, çevirmenler ve diğer yayıncılar arasında tartışma kapanmadı. Salt durumun kendisinin bu kadar tartışma yaratmasına mukabil, tartışmanın kalbinde yer alan kitaplar henüz bir incelemeye konu olmadı. Dolayısıyla bu incelemede, Dedalus Yayınevi'nin makine çevirisi ürünü yayınlarından, Olaf Stepledon'un The Flames (Alevler), Lucy Maud Montgomery'nin The Blue Castle (Mavi Şato) eserlerinin çevirileri ele alınacaktır. Dedalus Yayınlarının çevirileri farklı yayınevlerinden çıkmış insan çevirileriyle de karşılaştırılacaktır. Bu bağlamda şu sorulara yanıt aranacaktır: Makine çevirisinin sergilemiş olduğu stratejiler insan çevirilerinden nasıl farklılaşmış? Makine ve yapay zekâ çevirisinin edebiyat eserlerinde kullanımının en yumuşak karnı sayabileceğimiz üslup meselesi çözülebilmiş mi? Yoksa bunun belki de bir mesele olmadığına yönelik bazı sezdirimler mi elde edilmiş? DeepL çeviri çıktısına -eğer uygulanmış ise- ne ölçüde post-editing uygulanmış; varsa editoryal müdahalelerin takip edilmesi mümkün mü? Yaratıcı sayılabilecek çeviri çözümlerinin makine çevirisi tarafından mı yoksa insan editör tarafından mı ortaya konduğuna yönelik bir fikir edinebilir miyiz? Bu süreç çevirmen emeğinin görünürlüğünü nasıl etkiliyor? Böylesi bir sorgulama ve incelemenin sonunda ise makine çevirisinin çokça benimsenmiş olduğu gibi edebi eser çevirisinde gerçekten kısıtlı kalıp kalmadığı ve yaratıcı sayılan çevirmen katkıları noktasındaki potansiyeli; makine çıktısı ile insan emeğinin işleyişi arasında varsayılan farklar; kitap çevirmenliğinin bir meslek dalı olarak dönüşümüne yönelik somut veriler gözlemlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Makine Çevirisi, Yapay zekâ, Edebiyat çevirisi, DeepL, Kitap çevirmenliği

Kullanıcılar Tarafından Üretilen Futbol Temalı İçeriklerin Makine Çevirisi: MQM ve COMET-Kiwi- XL Tabanlı Kalite Değerlendirmesi

Aziz Berkan KARADELİ
Bağımsız Araştırmacı
Muhammed BAYDERE
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Ayşe Banu KARADAĞ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışma, DeepL, GPT-4o ve X (Twitter) platformunun yerleşik çeviri motoru olmak üzere yaygın olarak kullanılan üç makine çevirisi sisteminin kullanıcılar tarafından üretilen futbol temalı içeriklerin çevirisi bağlamındaki performanslarını güncel bir metodoloji kullanarak karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle sosyal medyada kullanıcılar tarafından üretilen tweetler bağlama özgü, kültürel referanslar içeren, kısaltmalar, emojiler, argo ve duygusal ifadelerle biçimlenen dilsel yapılar barındırmaktadır (Imran et al., 2016; Izazi & Sepora, 2020). Ek olarak, makine çevirisi sistemleri kullanıcılar tarafından üretilen duygusal ifadeler barındıran futbol tweetlerini çevirmekte sorun yaşadığından (Saadany vd., 2021) bu içeriklerin çeviri zorluğu günümüzde hâlâ devam etmektedir (bkz. Alsubhi, 2024). Çalışmanın veri setini İngilizce ve Türkçede belirlenen 20 adet futbol temalı tweet oluşturmaktadır. Her tweet, bahsi geçen üç farklı sistem aracılığıyla hedef dile çevrilmiş ve böylece toplamda 60 çeviri çıktısı oluşturulmuştur. Bu çıktılar, insan temelli Multidimensional Quality Metrics (MQM 2.0) (Lommel et al., 2024) çerçevesinde üç uzman değerlendirici tarafından puanlanacaktır. Buna ek olarak, aynı çeviriler ince ayar yapılmış nöral ağ temelli ve referanssız çalışan bir metrik olan COMET-Kiwi-XL (Rei et al., 2023) kullanılarak da değerlendirilecektir. Çalışmanın analiz sürecinde değerlendiriciler arası tutarlılık Kendall's Tau ile ölçülecek, insan değerlendirmecilerin puanları ile COMET-Kiwi-XL skorları arasındaki ilişki ise Spearman's r katsayısı ile değerlendirilecektir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, her sistemin kullanıcılar tarafından üretilen futbol temalı içeriklerin çevirisindeki güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiş olacaktır. Bu çalışmada ayrıca, COMET-Kiwi-XL gibi yeni nesil referanssız metriklerin, insan yargılarıyla ne derecede örtüştüğünün somut biçimde gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem kullanıcı tarafından üretilen içerikler gibi çeviri zorluğu yüksek metin türlerine yönelik sistem karşılaştırması sunmayı hem de çeviri kalitesi değerlendirmesine çağdaş bir metodolojik çerçeve kazandırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kullanıcılar tarafından üretilen içerikler, Çeviride kalite değerlendirmesi, COMET-Kiwi XL, MQM, Makine çevirisi

Edebi Eserlerde Biçemin Stilometrik İncelenmesi: Aynı Kişinin Yazar ve Çevirmen Kimliklerindeki Biçemi Üzerine Betimleyici Bir Çalışma

Emine ÖZDEMİR
Boğaziçi Üniversitesi
Ayşe Banu KARADAĞ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışma, edebi çeviride biçem dinamiklerini inceleyerek bir çevirmenin İngilizce özgün eserleri ile Türkçeden İngilizceye çevirdiği eserlerin biçemsel farklılıklarını niceliksel yöntemlerle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel sorusu, bir çevirmenin özgün edebi eserlerindeki stilistik imzası ile çeviri eserlerindeki dil kullanımı arasında nasıl bir ilişki bulunduğudur. Çevirmenin biçemi, kaynak metindeki biçemin yeniden üretilme sürecinin ötesinde, çevirmenin öznel dil tercihlerini de yansıtan karakteristik bir "parmak izi" olarak tanımlanmıştır (Baker, 2000). Araştırmanın kuramsal çerçevesi, kaynak metnin çevirmen tarafından algılanan biçemine dikkat çeken Boase-Beier'ın (Boase-Beier, 2006), çeviri anlatıda çevirmenin 'ses'inin irdeleyen Hermans'ın (Hermans, 1996) ve çevirmenin inşa ettiği kendine özgü biçemin önemini vurgulayan Saldanha'nın (Saldanha, 2011) yaklaşımlarının genel bir sentezine dayanmaktadır. Bu amaçla bir yazarın özgün edebi eserleri ve çevirdiği eserler taranarak OCR ile dijital ortama aktarılmış, Python tabanlı bir stilometrik analiz çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çalışmada, Python ve spaCy tabanlı otomatik metin işleme altyapısı kullanılarak fonksiyon kelime dağılımı, kelime sıklığı, type–token oranı, cümle uzunluğu istatistikleri, noktalama işaretlerinin kullanımı, aktif/pasif yapı oranları ile 2-gram ve 3-gram örüntüleri niceliksel olarak çıkarılmıştır. Ön analiz sonuçları, çeviri eserlerde yazarın özgün stil ögelerinin kısmen korunduğunu, ancak kaynak dilin dilsel tercihlerinin de belirgin biçimde devreye girdiğini ortaya koymuştur. Özellikle okunabilirlik metrikleri, özgün ve çeviri eserler arasında anlamlı farklar olduğunu ve çevirilerin genel olarak daha düşük okuma seviyesi skorları (daha kolay okunur) sergilediğini göstermektedir. Bu çalışmanın analiz aşamaları halen devam etmekte olup yakın gelecekte veri setinin genişletilmesi ve daha ayrıntılı istatistiki incelemelerin tamamlanması planlanmaktadır. Çalışma, stilometrik analizlerin edebi eserlerdeki biçemin nesnel ölçümlerle incelenmesine nasıl olanak verdiğini göstermeyi ve çeviri araştırmalarına ampirik katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevirmen biçemi, Stilometri, Çevirmenin kimliği, Python, Edebi çeviri

Yapay Zekâ Çevirisi ve Çevirmenlik Mesleğine Yansımaları

Erdinç ASLAN
Marmara Üniversitesi

Teknoloji alanındaki gelişmeler hayatımızın hemen hemen her alanına birçok yenilik sunmuş; yeni uygulamalar ve sistemler ortaya çıkarmıştır. Özellikle İnternetin hayatımıza girmesi kişiler ve ülkeler arasındaki sınırları ortadan kaldırarak insanların birkaç dokunuşla dünyanın her tarafına sanal olarak ulaşma olanağı sağlamıştır. Bu durum İnternetteki veri miktarının hızla artmasına yol açmış, artan veri miktarı ise yapay zekâ teknolojilerinin yetenekleri geliştirmiştir. Büyük veri setleri ile çalışan; makine öğrenmesi, derin öğrenme, doğal dil işleme gibi teknolojileri kullanan ve otomatik çeviride yeni ve ileri bir yaklaşım olan yapay zekâ çevirisi, daha önce hiç olmadığı kadar başarılı çeviri sonuçları ortaya çıkarmaya başlamış ve çeviri alanına bir dinamizm kazandırmıştır. Yapay zekâ çevirisinin başarısı çevirmenlik mesleği için yeni fırsatlar doğurmuştur. Farklı ülke pazarlarında faaliyet gösteren şirketler, verimliliklerini artırmak, çeviri maliyetlerini azaltmak, müşteri deneyimlerini geliştirmek ve hedef kitlelerini çoğaltmak gibi gerekçelerle yapay zekâ çevirisine kullanmaya yönelmişlerdir. Turizmden gazeteciliğe, eğitimden ticarete, sosyal ağlardan eğlence sektörüne kadar birçok farklı alanda dil engelini aşmak isteyen kişiler ve kuruluşlar çalışmalarına yapay zekâ çevirisini entegre ederek farklı bölge ve ülkelerdeki insanlara ulaşmaya başlamışlardır. Yapay zekâ çevirisinin gözden geçirilmesi, son düzenleme yapılması, sistemlerin yönetilmesi, çalışanların koordine edilmesi gibi çeşitli görevler için şirketler çevirmen istihdam etmeye başlamışlardır. Bu durum çevirmenler için yeni çalışma alanlarının ortaya çıkmasına olanak sağlarken çevirmenlerin rollerinde de bir değişikliğe neden olmuştur. Çeviri editörü, post-editör, çeviri redaktörü gibi kavramların son dönemde çevirmen rollerini ifade etmek için sıkça kullanılan kavramların başında geldiğini vurgulamak gerekir. Bu çalışmada yapay zekâ çevirisinin çevirmenlik mesleğine olan yansımaları ele alınarak zaman zaman dile getirilen yapay zekâ çevirisinin çevirmenlik mesleğinin sonunu getireceğine dair iddiaların gerçeği yansıtıp yansıtmadığı tartışılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Yapay zekâ çevirisi, Çevirmenlik, Çeviri, Teknoloji, Yapay zekâ

Simultane Çeviride Sayı Aktarımında Teknolojinin Etkisi: Pilot Çalışma

Enes EKİCİ
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Şeyda ERASLAN KINCAL
Dokuz Eylül Üniversitesi

Bu çalışma, bir doktora tezinin pilot uygulaması olarak gerçekleştirilmiş ve bir devlet üniversitesinde İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce dil çiftlerinde sözlü çeviri eğitimi alan son sınıf öğrencilerinin eşzamanlı çeviri sırasında sayı çevirme performanslarını incelemiştir. Çalışmanın ilk aşamasında, sayılarla yoğunlaştırılmış İngilizce bir metin, öğrenciler tarafından eşzamanlı çeviri laboratuvarında Türkçeye çevrilmiş, çevirilerin kayıtları yazıya dökülerek sayıların doğru aktarımı değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise, öğrencilere konuşma sırasında telaffuz edilen sayıların eşzamanlı olarak ekranlarında görünmesini sağlayan bir bilgisayar destekli sözlü çeviri (BDSÇ) aracı simüle edilerek sayılar ekranda eşzamanlı olarak gösterilmiştir. Sayıların eşzamanlı gösterimi ile, öğrencilerin not alma ihtiyacını azaltarak bilişsel yüklerini hafifletmesi ve sayı çevirme doğruluğunu artırması hedeflenmiştir. Deney öncesinde öğrencilere BDSÇ araçları ile ilgili kısa bir eğitim verilmiştir ve simülasyonun nasıl gerçekleşeceği belirtilmiştir. Deney sonrasında ise odak grubu şeklinde öğrenci çevirmenlerden bu uygulama hakkındaki fikirleri sorulmuştur. Bulgular, BDSÇ kullanımının sayıların doğru aktarımı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sektördeki teknolojik gelişmelere paralel olarak, sözlü çevirmen yetiştirme süreçlerinde dijital araçların sistematik şekilde entegre edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, sözlü çeviri eğitiminde teknolojik yeterliliklerin güncellenmesi, çağın gereksinimlerine uyum sağlamak adına büyük önem taşımaktadır. Çalışma, bu gerekliliği destekleyen nitelikte bulgular sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Simultane çeviri, Bilgisayar destekli çeviri, Çeviri teknolojisi, Çeviri eğitimi, Teknolojik yeterlilikler

Yapay Zekâ ve Çeviri Söylemlerinde Metaforların Teknoloji Kabulüne Etkisi

Gökhan URAL
Düzce Üniversitesi

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) ile ilgili söylemlerde yaygın olarak kullanılan "kara kutu" metaforu ile çeviri söyleminin geleneksel "köprü" metaforunu kuramsal düzeyde karşılaştırarak, bu metaforların teknoloji kabul dinamiklerini nasıl farklı biçimlerde çerçevelediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Kavramsal Metafor Teorisi (Lakoff & Johnson, 1980; Kövecses, 2010), deneyimsel gerçekçilik (Lakoff, 1987) ve Birleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi 2 (UTAUT2; Venkatesh, Thong & Xu, 2012) temel alınarak, metaforların performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki ve hedonik motivasyon gibi teknoloji kabul faktörlerine etkisi kuramsal olarak incelenmektedir. “Kara kutu” metaforu, teknolojiyi belirsiz, anlaşılması güç ve potansiyel risk içeren bir alan olarak çerçevelemektedir (Pasquale, 2015); bu tür bir çerçevelemenin kullanıcıların teknolojiye yönelik çaba beklentisini artırabileceği ileri sürülebilir (Venkatesh et al., 2012). “Köprü” metaforu, çeviri teknolojilerini kültürlerarası erişimi kolaylaştıran birer araç olarak çerçevelemektedir (Cronin, 2003); bu tür bir çerçevenin, kullanıcıların performans beklentisi ve sosyal etki algısını olumlu yönde etkileyebileceği kuramsal olarak öne sürülebilir (Venkatesh et al., 2012). Bu karşılaştırma, metaforların yalnızca dilsel süslemeler olmadığını, aynı zamanda kullanıcıların teknolojiye yönelik tutum ve algılarını yönlendiren bilişsel şemalar oluşturduğunu göstermektedir (Ortony, 1979; Lakoff & Johnson, 1980). Elde edilen kuramsal bulgular, metafor kullanımının stratejik önemine işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışma, çeviribilim ile yapay zekâ sosyolojisi arasında disiplinlerarası bir ilişki kurarak metafor analizinin teknoloji kabul araştırmaları açısından teorik önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kavramsal metafor, Teknoloji kabulü UTAUT2, Yapay zekâ, Çeviri teknolojileri

Edebiyat Çevirisi Eğitiminde Yapay Zekâ Destekli Uygulamalar: Öğrenci Algıları ve Çeviri Becerileri Üzerine Bir Araştırma

Hilal ÖZTÜRK BAYDERE
Karadeniz Teknik Üniversitesi

YAYFED'in (2024) yayımladığı verilere göre, Türkiye'de yayıncılık sektörü daha önceki yıllarda görülen düşüşe karşın son iki yıldır yeniden büyüme sürecine girmiştir. Bu rakamların dışında kalan dijital platformlar üzerinden tüketilen edebiyat metinlerinin varlığı da düşünüldüğünde (Statista, 2025) edebiyat çevirisine olan talebin hız kaybetmeden devam ettiği söylenebilir. Bu talebi karşılamak üzere bazı yayınevlerinin hızlı metin üretimine odaklanması söz konusu olabilmekte ve bu da üretilen metinlerde her zaman istenilen kalitenin elde edilememesine neden olmaktadır. Öte yandan, büyük dil modellerinin genel kullanıcılara açılması ile birlikte son yıllarda yayıncılık sektöründe de yapay zekânın iş akış süreçlerine eklenmesine yönelik tartışmalar başlamıştır (Sabitfikir, 2023). Her ne kadar mevcut tartışmalarda çoğunlukla teknolojide yaşanan bu gelişmeler genelde yayıncılık açısından, özelde ise çeviri süreçleri açısından birbiri ile rekabet içinde olan iki uç gibi ele alınıyor olsa da teknoloji ile insanın iki karşıt kutup olmaktan çok birbirlerini tamamlayıcı birer güç olduğu (O'Brien, 2024) düşüncesinin çeviribilim alanında ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Bu bakış açısından hareketle mevcut çalışmada, 2024-2025 bahar döneminde Karadeniz Teknik Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans düzeyinde yürütülen "Edebiyat Çevirisi" dersi kapsamında gerçekleştirilen yapay zekâ uygulamalarının, öğrencilerin bu teknolojilere yönelik algıları ve çeviri becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Dönemin başında öğrencilere bir anket formu ile ön test uygulanarak, büyük dil modellerinin edebi çeviri sürecindeki potansiyel rollerini farklı metin türleri üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. Daha sonrasında, planlanan uygulamalar yürütülmüş ve öğrencilere aynı anket formu dönem sonunda son test olarak uygulanmıştır. Böylece yapılan uygulamaların ilgili süreçlere yönelik öğrenci algılarında ne gibi değişiklikler oluşturduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Söz konusu çevirmen adaylarının kendi tutumlarına yönelik öz değerlendirmelerinin yanı sıra bir çeviri uygulaması ile kendi değerlendirmelerinin uygulamadaki yansımaları da irdelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular üzerinden, insan-makine iş birliğiyle edebiyat çevirisi sektöründe var olan çeşitli çeviri sorunlarının giderilmesinin mümkün olup olmadığı da sorgulanmaktadır. Çalışmada elde edilen sonuçlar aynı zamanda edebiyat metinlerinin çevirisine yönelik eğitim süreçlerine dair içerimler barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat çevirisi, Çeviri eğitimi, Yapay zekâ, İnsan-makine iş birliği, Çeviri Becerileri

Yapay Zekânın İnsan Çevirmen Taklidi:
İngilizce–Türkçe Dil Çifti Özelinde Bir Uygulama Örneği

Hülya BOY AKYOL
Marmara Üniversitesi

Bu çalışmanın amacı, yapay zekânın insan çevirmeni 'taklit' konusundaki becerilerini İngilizce–Türkçe dil çifti özelinde bir uygulama örneği üzerinden ele almaktır. Çeviri teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerin etkisiyle, yapay zekânın insan çevirmenin yerini alıp alamayacağına ilişkin gündeme gelen tartışmalar, çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Söz konusu tartışmalardan hareketle, yapa zekânın belli bir istemle verilmiş bir çeviri görevi kapsamında sunduğu çıktı ile aynı görevde insan çevirmenmiş gibi davranarak sunduğu çıktı arasındaki yaklaşım benzerliklerinin/farklılıklarının tespiti ve çeviribilim bağlamında yorumlanması gerektiği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında yürütülecek inceleme için temelde üç aşamalı bir yöntem benimsenecektir. Birinci aşamada, İngilizce dilindeki bir kaynak metin belirli bir istem eşliğinde yapay zekâya (ChatGPT) verilerek yapay zekâdan metni Türkçeye çevirmesi ve istem doğrultusunda tespit ettiği çeviri problemlerini ve bu problemlere sunduğu çözümleri açıklaması istenecektir. İkinci aşamada aynı kaynak metin, bu kez bir önceki istem 'insan çevirmenmiş gibi davranarak' vurgusuyla detaylandırılmış biçimde yapay zekâya verilerek yapay zekâdan metni Türkçeye çevirmesi ve bu istem doğrultusunda tespit ettiği çeviri problemlerini ve bu problemlere sunduğu çözümleri açıklaması istenecektir. Üçüncü aşamada ise yapay zekâdan, birinci istem ile hareket ettiğinde izlediği çeviri yaklaşımı ve insan çevirmeni 'taklit' etmesinin belirtildiği ikinci istem ile hareket ettiğinde izlediği çeviri yaklaşımı arasındaki benzerlikleri/farklılıkları detaylı biçimde açıklaması istenecektir. Bu üç aşamalı yöntemle elde edilen veriler incelenerek yapay zekânın çevirmen ve rol gereği insan çevirmen konumlarında sergilediği işleyiş biçimi çeviribilim bağlamında irdelenecektir. Bu uygulama örneği sonucunda elde edilecek somut bulgular üzerinden, İngilizce–Türkçe dil çifti özelinde yapay zekânın insan çevirmeni 'taklit' konusundaki olası yeterliliklerine/sınırlılıklarına ışık tutulması ve çalışmanın çeviribilim alan yazınına bu bağlamda katkıda bulunması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Yapay zekâ, ChatGPT, İnsan çevirmen, Taklit,Çeviri, Çeviri Teknolojileri

Yapay Zekâ Çevirileri ve Dönüşen Normatif Yapılar: Dizgesel Bir Yaklaşım Denemesi

Kadir İlbey ÇAKIROĞLU
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Işın ÖNER
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Bu bildiri, çeviri faaliyetini dizge kuramlarından çoğuldizge kuramı (Even-Zohar, 1978) ve sosyoteknik dizge kuramı (Trist, 1981) çerçevesinde ele alacak ve yapay zekâ temelli çeviri teknolojilerinin çevirinin normatif yapıları üzerindeki dönüştürücü etkilerini tartışmaya açacaktır. Çoğuldizge kuramında öne çıkan merkez-çevre ilişkisi, sosyoteknik dizge kuramında belirtilen sınıflandırma bağlamında değerlendirilecektir. Çeviri alanında, özellikle çeviri sürecini ve iş akışını belirleyen normatif yapılarda (ISO 17100:2015 ve ISO18587:2017) yaşanan kaymaları bütüncül bir çerçevede analiz etmeye çalışacaktır. Bildiride, yapay zekâ tabanlı çeviri teknolojilerinin çevirmen özerkliği, dilsel ve kültürel yeterlilik, profesyonellik ve etik sorumluluk gibi yerleşik normatif yapıları dönüştürdüğü ileri sürülecektir. Bu argümanlar, yapay zekâ tabanlı çeviri araçları kullanılarak gerçekleştirilen çeşitli deneysel metin üretimi ve çeviri uygulamaları ile desteklenecektir. Sonuç olarak, ön çalışmalarda çeviride dizgesel kuramlar çerçevesinde oluşturulan bir çeviri yaklaşımının, yapay zekâ tabanlı teknolojilerin sebep olduğu normatif bozulmaları ve dönüşümleri açıklamak için sağlam bir kavramsal zemin sunduğu görülmüştür. Bu kavramsal zeminin, daha geniş boyutta genel çeviri kuramları üzerinden günümüz çeviri teknolojilerinin yeniden okunmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Çoğuldizge kuramı, Sosyoteknik dizge kuramı, Çeviride kalite standartları, Çeviri teknolojileri, Yapay zekâ

Yapay Zekâ ve Çevirmen İşbirliği: Bireysel Markalaşma ve Mesleki Gelişimde YZ Araçlarının Etkileri

Kemal ISTIL
Bağımsız Araştırmacı

Dijital pazarlama uygulamaları ve web tabanlı yazılımlar yaygınlaşmadan önce çeviri teknolojilerine erişim yüksek maliyet, sınırlı kullanılabilirlik ve teknik karmaşıklık nedeniyle özellikle serbest çevirmenlerin bireysel markalaşma ve uluslararası görünürlük çabalarını ciddi biçimde kısıtlamaktaydı. Dijital medya kanalları bir ölçüde bağımsızlık sağlasa da zaman yönetimi zorlukları nedeniyle çeviri üretimine ayrılan süre bireysel pazarlama faaliyetlerini ikincil plana itmekteydi. Bu durum, serbest çevirmenlerin müşteri portföylerini çoğunlukla yerel düzeyde tutmasına ve rekabette sınırlı alanda kalmalarına neden olmuştur. Günümüzde üretken yapay zekâ teknolojileri ise serbest çevirmenlerin mesleki pratiklerinde rekabette eşitliğe doğru yönelim sağlayan dönüştürücü imkanlar sunmaktadır. Yapay zekâ destekli çeviri ve içerik üretim araçları hız, tutarlılık ve ölçeklenebilirlik kazandırmakla birlikte pazarlama ve iletişim süreçlerine ayrılacak zamanı genişletmektedir. Düşük maliyetli ve kullanıcı dostu çözümler sayesinde küresel ölçekte bireysel markalaşma stratejilerinin daha ulaşılabilir hale gelmesini desteklemektedir. Ayrıca, yapay zekâ uygulamalarının mesleki gelişim boyutunda sunabileceği potansiyel katkılar da dikkat çekicidir. Serbest çevirmenler, büyük dil modellerine terminoloji setleri tanıtarak zamandan bağımsız biçimde sözlü çeviri pratiği yapabilirler ya da hataları analiz ettirerek anlık geribildirim alabilirler. Benzer şekilde iş görüşmelerine hazırlık, sektörel iletişim becerisi geliştirme ve özgeçmiş sunum tekniklerini iyileştirme amaçlı simülasyonlarda yaygın biçimde kullanabilirler. Diğer tarafta ise yapay zekanın bu alanlardaki kullanımı KVKK başta olmak üzere veri güvenliği ve etik kurallar çerçevesinde yürütülerek çeviri hizmetlerinde yeni alanların açılmasına öncülük edebilirler. Çevirmenlerin doğruluk, şeffaflık, kaynak gösterme, önyargıdan kaçınma ve gizlilik ilkelerine titizlikle riayet etmesi vb. kabul görmüş ortak ilkeler yoluyla yapay zekanın çeviri sektörüne entegre olması mümkündür. Sonuç olarak, yapay zekanın yetkin ve sorumlu biçimde kullanılması da serbest çevirmenlerin uluslararası düzeyde bireysel pazarlama faaliyetlerini güçlendirmelerine ve mesleki yetkinliklerini sürekli geliştirmelerine önemli katkı sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Dijital medya, Çevirmen görünürlüğü, Yapay zeka, Mesleki yetkinlik, Veri güvenliği

Dil İşleme Modellerinin ve Çeviri Motorlarının Sınıflandırılması Bağlamında İngilizce–Türkçe Dil Çifti Üzerinden Bir İnceleme

Kıvanç AKYOL
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Hızla gelişmeyi sürdüren makine çevirisi alanında artık "çeviri otomasyonu" kavramından bahsedilebileceğinin (Paulsen Christensen vd., 2022) vurgulandığı görülmektedir. Bu bağlamda, "What Motor Vehicles and Translation Machines Have in Common – A First Step Towards a Translation Automation Taxonomy" (Paulsen Christensen vd., 2022) başlıklı makalede araştırmacılar, SAE (Society of Automotive Engineers [Otomotiv Mühendisleri Birliği]) tarafından öne sürülen otonom araç sınıflandırması sisteminin, çeviri motorları ve çeviri motoru olarak fonksiyon gösterebilecek olan dil işleme modellerinin sınıflandırılmasında kullanılabileceğine işaret etmiş ve SAE sınıflandırmasını bu doğrultuda uyarlamışlardır. Buradan hareketle bu çalışmada, günümüzde kullanılan çeviri motorları ve dil işleme modellerinin, İngilizce–Türkçe dil çifti özelinde örnek uygulama yoluyla söz konusu sınıflandırma çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Örnek uygulama için kaynak metin olarak CNN'in web sitesinde 19 Aralık 2023 tarihinde yayımlanan "Mercedes Adds a New Car Light Color: Blue for Self-driving" (Valdes-Dapena, 2023) başlıklı haber metni seçilmiş olup uygulama Google Translate, DeepL Translate, ChatGPT, Copilot (Bing AI) ve Google Bard üzerinden yürütülmüştür. Kaynak metin, değerlendirmeye dâhil edilen bütün çeviri motorlarına ve aynı istemler ile doğal dil işleme modellerine sunulmuş, dil işleme modellerine ayrıca hata analizi yaptırılmış ve çeviri yorumu yazdırılmıştır. Elde edilen çıktılar, değerlendirme kriterleri çerçevesinde incelenmiş ve bu inceleme sonucunda çeviri motorları ve dil işleme modelleri edinçlerine göre sınıflandırılmıştır. Sınırlılıkları bakımından İngilizce–Türkçe dil çifti özelinde ve -Google Bard'da ortaya çıkan özel durum haricinde- tek bir metin türü çerçevesinde elde edilen bulguların paylaşıldığı bu çalışmanın, söz konusu çeviri motorlarının ve dil işleme modellerinin farklı dil çiftleri ve farklı metin türleri üzerinden değerlendirmeye tabi tutulması yoluyla yürütülecek sonraki araştırmalarda bulguların karşılaştırılabilmesine de imkân sağlayarak alana katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri otomasyonu, SAE, Sınıflandırma, Makine çevirisi, Dil işleme modeli

Yapay Zekâ Çağında Çevirmen Eğitimi:
Proje Temelli Deneysel Öğrenmeye Dayalı Bir Örnek Uygulama

Muhammed BAYDERE
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Yapay zekâ alanında yaşanan büyük ve hızlı gelişmelerin sonucu olarak içinde bulunduğumuz dönem her alan açısından "deney çağı" (Mollick, 2024) olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Yapay zekâya dayalı sistemlerle birlikte yaşamayı ve çalışmayı öğrenme zorunluluğu söz konusu deney çağında birçok yeni soru ve sorunu beraberinde getirmektedir. Tüm bunlar çevirmenlik mesleği üzerinde de derin etkilerde bulunurken geleceğin dil hizmetleri profesyonellerinin yetiştirildiği eğitim kurumlarında hızlıca uyarlanabilir, sürdürülebilir yöntemlerin benimsenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, proje tabanlı deneysel öğrenme anlayışının yapay zekâ çağında çevirmen eğitiminde sürdürülebilir bir pedagojik yaklaşım olarak işlev görebileceği görüşüne dayanmakta olup söz konusu yaklaşımın etkilerini örnek bir uygulama ile ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çevirmen eğitimini hızla dönüşen mesleki koşul, ihtiyaç ve beklentilerle uyumlu hale getirme ve öğrencileri belirsiz gelecek karşısında sürdürülebilir becerilerle donatma konusundaki acil ihtiyaçtan hareketle gerçekleştirilen bu çalışmada, Karadeniz Teknik Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü'nden on adet son sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilen bir proje tabanlı deneysel öğrenme süreci ele alınmaktadır. Çalışmada, yapay zekâ ve çeviri odaklı ulusal destekli projelere ait süreçler ve nihai çıktılar proje yürütücüsü konumundaki çevirmen adaylarının kazanımları bağlamında nitel olarak analiz edilecektir. Aynı zamanda, söz konusu öğrencilere uygulanan anketlere verilen yanıtlar içerik analizine tabi tutulacaktır. Elde edilen bulgular, proje tabanlı deneysel öğrenme yaklaşımının çevirmen adaylarının mesleki gelişimine, çevirmen eğitiminin dönüşümüne ve akademi ile sektör arasında var olduğu iddia edilen boşluğun giderilmesine sağlayabileceği çok yönlü katkılara odaklanılarak tartışılacaktır. Çalışma ile, söz konusu öğrenme yaklaşımının dil hizmetleri sektöründe "uyarlanabilir uzmanlık" (Raído, 2016) sergilemeleri beklenen çevirmen adaylarına eleştirel düşünme, problem çözme, girişimci yaklaşım, teknolojik uyum ve işbirlikçi düşünme konularında sağlayabileceği iyileştirmeler ortaya koyulacaktır. Son olarak çalışmada elde edilen sonuçların çeviribilim bağlamındaki içerimleri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Çevirmen Eğitimi, Proje Tabanlı Öğrenme, Deneysel Öğrenme, Çeviri Teknolojileri

Yapay Zekâ Destekli Çevirmen Eğitiminde Pedagojik Bir Araç Olarak Geri Çeviri

Onur ÖZCAN
Gazi Üniversitesi
Görkem KURBAN
Gazi Üniversitesi, Yüksel Lisans Öğrencisi

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) destekli çeviri teknolojilerinin çevirmen eğitimine dahil edilmesinde geri çeviri yönteminin pedagojik işlevini araştırmaktadır. Geri çeviri, çevirmen adaylarına çeviri doğruluğu, terminolojik uyum, üslup bütünlüğü ve anlam akışı gibi dilsel yeterlikleri çok katmanlı olarak değerlendirme olanağı sunar. Çalışmada tıp, hukuk, bilim, AB politikaları, diplomasi, teknoloji, ticaret, kültür gibi farklı alanlardan istem ile oluşturulan İngilizce metinler; ChatGPT, Gemini, DeepL, Google Translate gibi YZ destekli çeviri araçları kullanılarak Fransızcaya çevrilmiş ve ardından geri çeviri işlemiyle yeniden İngilizceye aktarılmıştır. İlk çeviri ve geri çeviri çıktıları, Mossop'un revizyon modeli çerçevesinde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, çevirmen adaylarının hem çeviri metin çözümleme hem farklı sözcük-ifade tercih edebilme, hem de teknolojik araçların çıktılarında kalite değerlendirmesi yapabilme becerilerini geliştireceği düşünülmektedir. Ayrıca YZ destekli yazılımlar bağlamında çeviri araçlarının potansiyelini ve sınırlılıklarını deneyimleyerek teknoloji okuryazarlığı ve eleştirel bakış açısı gibi becerileri de kazanabilmektedirler. Böylece geri çeviri yönteminin teknolojiyle bütünleşik bir öğretim aracı olarak çeviri eğitiminde yer almasının, öğrencilerin hem bilişsel hem de mesleki gelişimlerine olumlu katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra çevirmen eğitimi müfredatları için özelleştirilmiş geri çeviri modülleri barındıran çeviri yazılımlarının geliştirilmesi, çeviri pedagojisinde yeni bir açılım sağlayabileceği bu çalışmanın öneri sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede örnek bir YZ destekli geri çeviri yazılımı, bu çalışma kapsamının sonucunda sunulacaktır. Söz konusu yazılım kullanıcı dostu bir web platformu olarak geliştirilen ve Gemini dil modeli ile çalışan çeviri eğitim sisteminin teknik altyapısını tanıtmaktadır. Sistem, geri çeviri yöntemine ek olarak çeşitli çeviri stratejilerini eğitim modülleri şeklinde sunmayı amaçlamakta ve her çeviri için Mossop modeline dayalı anlık puanlama yapmaktadır. Gelecekte, ortalama başarı puanı üzerinden kullanıcıların çeviri becerilerindeki gelişimi izleyebilen bir yapı hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geri Çeviri, Yapay Zekâ Destekli Çeviri, Çevirmen Eğitimi, Mossop, Revizyon

Dil Hizmeti Şirketlerinin Sosyo-Teknolojik Gelişimi: Türkiye Örneği

Sabri GÜRSES
Üsküdar Üniversitesi

Günümüzde dil hizmeti şirketleri başlığı altında toplanan şirketler, çeviri büroları, reklam ajansları, eğitim kurumları… gibi etkinlikleri çeviri ekseninde gelişen işletmeleri içermektedir. Bu şirketler dil ve çeviri hizmetlerinin akışını kesintisiz olarak yürütebilmek için teknolojik ve sosyal gelişmeleri yakından izlemek, bunlara ayak uydurmak, bazen de öncü olmak durumundadır. Tarihi çok eskiye uzanan dil ve çeviri hizmetleri şirketlerin bir yan ürünü olarak ortaya çıkabilir, teknolojik üstünlükleri sayesinde büyük etki yaratabilir. Yahoo, Google, Yandex, Internet Explorer-Bing gibi internet arama motoru üreten şirketler bunun küresel örneğidir. Böyle bir sosyo-teknolojik üstünlüğe sahip olmayan ülkelerdeki şirketler de bölgesel aracı, teknoloji aktarıcı rol üstlenebilirler. Bu çalışmada Çeviri Derneği ve onun bünyesinde doğan Çeviri İşletmeleri Derneği ve üyeleri çeviri teknolojilerinin ülkemize aktarılmasındaki ve ülkemizde geliştirilmesindeki rolleri açısından değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Dil hizmeti sağlayıcıları (LSP), Çeviri ekolojisi, Çeviri teknolojisi, Dijitalleşme, Teknoloji üretimi ve transferi

Çevirmen Eğitiminde Yapay Zekâ Araçlarının Kullanılmasına Yönelik Sorgulamalar ve Öneriler

Safiye Gül AVCI SOLMAZ
Yıldız Teknik Üniversitesi
Nilüfer ALİMEN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Son yıllarda hızla gelişen yapay zekâ teknolojileri, çevirmenlik mesleğini ve çevirmen eğitimini köklü biçimde dönüştürmektedir. Bu bildirinin amacı, lisans düzeyindeki çeviri eğitiminde kullanılan ders materyallerinde yapay zekâ temelli araçların kullanımını çeviribilim perspektifinden ele almaktır. Çalışmanın çıkış noktasını James S. Holmes'un 1972 tarihli "The Name and Nature of Translation Studies" başlıklı bildirisinde yer alan çevirmen eğitimine ilişkin temel sorular oluşturmaktadır. Holmes'un uygulamalı çeviribilim kapsamında ele aldığı çevirmen eğitimi alanındaki "öğretim yöntemleri, sınav teknikleri ve ders programları ve ders planlaması"na ilişkin sorulara güvenilir ve doğrulanabilir yanıtlar arama çağrısı, özellikle yapay zekâ çağında bu soruların yeniden değerlendirilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, yapay zekâ destekli araçların çevirmen eğitimine yönelik ders tasarımlarında nasıl ve hangi sınırlar içinde kullanılabileceği, özellikle tartışılması gereken konular arasında yer almaktadır. Öğrenmenin anlamlı hale getirilmesi, uygulama fırsatlarının artırılması ve öğrencinin sürece aktif katılım göstermesi, etkili bir eğitim sürecinin temel ilkelerindendir. Bu nedenle, teknoloji destekli uygulamaların insan merkezli eğitim anlayışını gözetmesi ve pedagojik amaçlarla uyumlu biçimde tasarlanması özellikle önem arz etmektedir. Bu bağlamda, bildiride çevirmen eğitiminde insan çevirmenin sahip olması gereken temel becerilerin korunmasının öncelikli bir hedef olması gerektiği vurgulanacaktır. Yapay zekâ teknolojilerinin ise bu becerileri güçlendirmeye yönelik tamamlayıcı eğitim araçları olarak değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekilecektir. Ayrıca bildiride, sözlü çeviri derslerinde kullanılmak üzere yapay zekâ tarafından oluşturulan materyallerin geliştirilmesine odaklanan, eğitim bilimleri ve çeviribilim yaklaşımlarının bütünleştirildiği disiplinlerarası bir deneysel çalışmanın ilk aşama bulgularına yer verilecektir. Sonuçta, yapay zekâ uygulamalarının sunduğu fırsatlar ve potansiyel riskler eğitim ortamı özelinde değerlendirilecek ve çevirmen eğitiminde insanı merkeze alan bir yaklaşımla yapay zekâ teknolojilerinin nasıl etkin ve dengeli bir şekilde entegre edilebileceğine ilişkin öneriler sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Çevirmen eğitimi, Yapay zekâ araçları, Ders materyali tasarımı, İnsan merkezli yaklaşım, Uygulamalı çeviribilim

“Speedrun”da Çeviri Faktörü

Sarper ATAKAV
Trakya Üniversitesi
Aslı ARABOĞLU
Trakya Üniversitesi

Çeviri, tüm medya ürünlerine etki etmiş hatta sözde çevirideki gibi bazen medya ürünlerinin kendisi olmuştur. Her geçen gün farklı bir etkisini keşfettiğimiz bu yegâne olgunun, hala faili ve ürünü ile kamuoyunda beklenilen görünürlüğe sahip olduğu tartışmaya açıktır. Buna rağmen çeviri, kendisinden daha niş bir topluluk ve etkinlik olan “speedrun”a da etki etmiştir. Genel anlamıyla “speedrun” ve/veya “speedrunning”, video oyunlarını olabildiğince hızlı bitirmeye yönelik, rekabetçi etkinliğe verilen isimdir. “Speedrunner” adı verilen oyuncular isterlerse oyunda bulunan açıkları, hataları ve mekanikleri kullanarak ya da kullanmayarak oyunu olabilecek en kısa sürede bitirmeye çalışırlar. Bu mekaniklerden birisi de oyunun dil seçeneğidir. Kimi oyunlar kaynak dilde oyunu yavaşlattığı için onun yerine farklı dillerde tercih edilirken, bazen de bu oyunların küresel pazara satılan İngilizce versiyonları kaynak dildeki versiyonlarına göre daha yavaş olduğu için tercihler kaynak dilden yana kullanılır (örn. Japon oyun firması Nintendo’nun yayınladığı The Legend of Zelda: Oracle of Seasons). Bunların bir kısmı oyunda bulunan konuşma baloncukları gibi yazılı metinlerle ilgiliyken, diğer bir kısmı da oyun içerisindeki diyalog hızı ile alakalıdır. Bahsi geçen “speedrunning” örneklerinin çoğunlukla “dil” olgusu merkezinde incelendiği görülmektedir. Bu çalışmada ise, sadece dil olgusu değil çeviri merkezinde bir inceleme yapılacaktır çünkü kaynaktan ereğe veya erekten kaynağa dönüşte çevirinin etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu gerekçelerden dolayı çalışmamızda çevirinin “speedrun”a etkisine iki açıdan yaklaşılacaktır: Erek odaklı etkinlik örneği olarak ABD menşeili Obsidian Entertainment’ın geliştirdiği Fallout: New Vegas isimli oyunun “speedrun”larında kaynak dili olan İngilizce yerine, İtalyanca yerelleştirmesinin kullanılmasında ve kaynak odaklı etkinlik örneği olarak da Japon Nintendo firmasının geliştirdiği ve küresel pazarda İngilizce bulunan Super Mario World 2: Yoshi’s Island isimli oyunun Japonca versiyonunun tercih edilmesindeki nedenler, gerektiği ölçüde paralel örneklere başvurularak irdelenecektir. Bu oyun çevirilerinin incelenmesinden elde edilen bulgular aracılığıyla ve çeviribilimin ışığında çeviri faktörünün oyunculuğun niş bir alanı olan speedrun topluluğu ve etkinliğindeki etkisi incelenecektir. Disiplinlerarası bir alan olan çeviribilimin oyun çevirileriyle dilin görünürlüğünü nasıl ortaya çıkardığı da ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Çeviri, Yerelleştirme, Speedrun, Gaming, Oyun çevirisi

Farklı Metin Türlerinde Nöral Makine Çevirilerinin Makine-Destekli Çeviri Kalite Tahmini Araçlarıyla Karşılaştırılması

Serhat KAHYAOĞLU
İstanbul Gelişim Üniversitesi
Talha YAMAN
Yeditepe Üniversitesi
Furkan SUNAY
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Bu çalışma, farklı metin türlerinde nöral makine çevirisi (NMÇ) araçlarının performansını, makine-destekli çeviri kalite tahmini modelleri aracılığıyla değerlendirmeyi ve karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Günümüzde NMÇ sistemleri, çeviri süreçlerini hızlandırma, çeviri maliyetlerini düşürme ve daha erişilebilir hâle getirme açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu sistemlerin ürettiği çevirilerin kalitesi, kullanılan algoritmaların yapısına, dil çiftine ve özellikle de çevrilen metnin türüne bağlı olarak önemli ölçüde değişkenlik gösterebilmektedir. Bilgilendirici metinlerde doğru terminoloji kullanımının ön planda olması, işlevsel metinlerde hedef kültüre uygunluk ve anlatımcı metinlerde ise biçemsel özelliklerin korunması gibi türsel gereklilikler, NMÇ sistemlerinin başarısını doğrudan etkileyen faktörlerdendir. Bu doğrultuda, çalışmada Reiss'in (1971/2000) metin türleri sınıflandırmasına dayalı olarak üç temel türü temsil eden (bilgilendirici, işlevsel ve anlatımcı) metinlerden oluşan dengeli bir veri seti kullanılacaktır. Her bir metin (Türkçe), alanında deneyimli üç profesyonel çevirmen tarafından elle çevrilecek (İngilizce) ve aynı zamanda NMÇ ve üretken yapay zeka (Google Translate, DeepL ve ChatGPT) sistemleriyle otomatik olarak çevrilecektir. Elde edilen çeviri çıktıları, Crosslingual Optimized Metric for Evaluation of Translation (COMET; COMETKIWI, xCOMET ve COMET-QE) isimli büyük dil modeli destekli kalite tahmini metriğiyle değerlendirilecektir. COMET, insan yargılarıyla yüksek korelasyon gösteren anlam odaklı bir otomatik metrik sistemidir (Rei et al., 2020). COMET, geleneksel metriklerden farklı olarak sadece yüzeysel benzerliğe değil, anlam derinliğine dayalı bir değerlendirme yaklaşımı benimsemektedir. COMET, önceden eğitilmiş çok dilli bir dil modeli (örn. XLM-R) üzerine kuruludur ve hem kaynak (source), hem hedef (hypothesis), hem de referans (reference, xCOMET) cümleleri üçlü olarak işleyerek çeviri kalitesi üzerine tek bir sayısal skor üretmektedir. COMET modelleri, insan yargılarına dayalı doğrudan değerlendirme skorlarıyla eğitilmiş olup (Rei et al., 2020), referanssız kalite tahmini (COMET-QE), hata analizi (COMETKIWI) ve açıklanabilirlik sağlayan ayrıntılı değerlendirme yetenekleri (xCOMET) gibi farklı işlevlere sahip sürümleriyle çeviri kalitesini çok boyutlu olarak ölçebilmektedir (Rei et al., 2021; Guerreiro et al., 2023). Ardından, bu otomatik değerlendirme sonuçları uzman çevirmenlerin yaptığı elle kalite analizleriyle karşılaştırılarak kalite tahmini araçlarının doğruluğu, tutarlılığı ve metin türlerine duyarlılığı çok boyutlu biçimde analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Çeviri kalite tahmini, Nöral makine çevirisi, Üretken yapay zekâ, Metin türü COMET

Yapay Zekânın Diplomatik Metinlerin Çevirisindeki Konumu: ChatGPT Üzerine Deneysel Bir İnceleme

Yaşar AKGÜN
İzmir Ekonomi Üniversitesi
Nihal YETKİN KARAKOÇ
İzmir Ekonomi Üniversitesi

Diplomasi, uluslararası ilişkilerin her zaman temel taşlarından biri olmuştur. Kendine has yapısı sayesinde, pek çok farklı boyutu içinde barındırır ve her biri ayrı ayrı ele alınıp incelenmeyi gerektirir. Öte yandan, diplomatik dilin ince ve özenli söylem tarzı, bu alanın dilbilim ve çeviribilim çerçevesinde de ele alınmasına yol açmıştır. Çeviribilimde, diplomatik bir üslupla kaleme alınmış ifadelerin yazılı ve sözlü çeviride nasıl üretilebileceğine dair kuramsal ve uygulamalı tartışmalar, alana önemli katkılar sunmuştur. Çeviribilimin son dönemde yapay zekâ (YZ) alanındaki gelişmelerden doğrudan etkilenen bir disiplin hâline gelmesiyle birlikte, YZ ve çeviri kavramlarını bir arada ele alarak bu alanda yeni ortaya çıkan sorulara yanıt arayan çalışmalara olan ihtiyaç da giderek belirginleşmiştir. Bu çalışma, diplomatik metinlerin çevirisinde yapay zekânın – daha özelde ChatGPT'nin – nasıl kullanılabileceğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık bölümü öğrencisi beş katılımcı ile çalışılmıştır. Katılımcılara verilen metinler aynı zamanda uygun komutlarla ChatGPT'ye de çevrilmiş ve hem öğrencilerin hem ChatGPT'nin yaptığı çeviriler, diplomasi alanında çalışan uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Bu yönüyle çalışma, çeviribilim alanında ChatGPT ve diplomatik dildeki potansiyel kullanımı üzerine yapılan nadir deneysel araştırmalardan biri olma niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Diplomasi, ChatGPT, Diplomasi Çevirisi, Yapay Zekâ

“Bugün İşinin Son Günü Olur! Ona Göre!”: Beyaz Show Örneğinde Sözlü Çeviride İroni ve Mizah

Zeynep Melissa SEYFİOĞLU
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yapay zekâ ile büyük dil modellerinin eğitiminde ve makine öğrenmesinde en önemli kaynaklardan biri derlemlerdir. Derlem tabanlı yaklaşımlar yalnızca teknolojinin gelişimini değil, çeviri normlarını ve çevirmen davranışlarını da ortaya koyarak insan çevirmenlerin makinelerden ayrıştırılmasında büyük bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’deki derlem tabanlı çalışmalara baktığımızda, yazılı çeviri odaklı bir yaklaşımın hakimdir (Pekcoşkun Güner, 2018). Dünya çapında çeviribilim alanında derlem tabanlı sözlü çeviri araştırmalarının (Katan & Straniero-Sergio, 2001; Monti vd., 2005; Russo v.d.., 2018; Shlesinger, 1998) aksine tercümanları ve sözlü çeviri derlemlerini hedef alan çalışma sayısının yazılı çeviri derlemlerine kıyasla daha az sayıdadır (Arzık Erzurumlu, 2019; Diriker, 2004). Bu çalışma, tercüman temsillerinin en görünür olduğu alanlardan biri olan medya çevirmenliğinden başlayarak, sözlü derlemleri odağına alan çalışmaların Türkiye’deki durumuna dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, yapay zekanın tercümanların işini elinden alma ihtimalinin tartışıldığı bu dönemde yapay zekanın zayıf yönlerinden biri olarak görülen mizah ve ironi üzerinden bir tartışma yaratılacaktır. Üç aşamalı olan bu çalışmada, 2008-2018 yılları arasında Kanal D’de yayınlanan ve Beyazıt Öztürk’ün sunuculuğunu üstlendiği Beyaz Show’da tercümanların yer aldığı kesitlerden bir sözlü çeviri derlemi oluşturulacaktır. İkinci olarak, on yıllık süre zarfında programda yer alan tercümanların yabancı konuklarla olan etkileşimleri mizah ve ironi unsurları odağında incelenecektir. Son aşamada ise Microsoft Azure’nin ses tanıma, yapay zekâ çevirmeni ve yapay konuşma özelliklerinden yararlanılarak deneysel bir derlem oluşturularak Beyaz Show’daki doğal derlem ve yapay zekanın seslendirdiği yapay derlem karşılaştırılacaktır. Bu karşılaştırma sonucunda, Beyaz Show vakası üzerinden televizyon kanallarına çıkan tercümanların konumuna dikkat çekilecek, Türkiye’deki sözlü derlemlerin Çeviribilim alanındaki araştırma potansiyeline ışık tutulacak ve mizah ile ironi konularının Türkçe-İngilizce dil çiftindeki yansımaları hem derlem tabanlı hem de deneysel bir bakış açısından ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Derlem tabanlı sözlü çeviri, Beyaz Show, Mizah, İroni, Yapay zekâ

Koller'in Çeviri Eleştirisine Yönelik Yaklaşımı Doğrultusunda Teknik Bir Metnin Yerelleştirilmesinin LQA Yapay Zekâ Aracı ile Değerlendirilmesi

İnönü KORKMAZ
Trakya Üniversitesi
Bilge AKGÜN
Trakya Üniversitesi

Yerelleştirme Web sitelerinin ve yazılımların hedef kitlenin kullanımına hazır hale getirilmesi olarak tanımlanabilir. Yerelleştirme 1980'lerde bilişim teknolojileri endüstrisinde doğmuş olup günümüzdeki uygulamaları daha çok çeviri ile ilişkilendirilir hale dönüşmüş bir olgu olarak kabul edilebilir. Yerelleştirmenin ortaya çıkışı iki önemli gelişmeye bağlanabilir. İlki 1980'li yıllarda kişisel bilgisayarların ve yazılımların kullanımının yaygınlaşmasıdır. Bilgisayarlar yalnızca endüstriyel kullanıma hizmet etmekten çıkmış, aynı zamanda kişilerin evlerine girmiştir. Bir diğeri ise yazılım üreticilerin ürünlerini yerel pazarların dışına, dünya geneline taşıma çabasıdır. Yazılımın dijital bir ürün olması ve fiziksel bir aktarıma gerek duyulmaksızın dijital ortamda bir konumdan başka bir konuma kısa sürede ve kolaylıkla aktarılabilmesi yazılım endüstrisinin yerelleştirmeye giderek daha fazla yatırım yapmasında etkili olmuştur. Bu çalışmada ise makine üretimi yapan ve ithal eden bir firmanın (Sarem Makine) yerelleştirme süreci doğrultusunda oluşturulmuş katalog metni örneklem olarak seçilmiştir. Bu metnin incelenmesi sürecinde LQA (Linguistic Quality Assurance) yapay zekâ uygulaması önerileri ve eleştirileri ile Koller'in metnin dilsel işlevi, içeriksel, dilsel biçimsel, biçemsel estetik özellikleri ile metindeki dil kullanımının alıcıya yönelik özellikleri doğrultulusundaki soruları karşılaştırmalı olarak yanıtlanmaya çalışılacaktır. Bu süreçte bir yapay zekâ aracının çeviri metnin hem oluşturulması hem de çevirisine yönelik önerileri ile insan çevirmen ya da eleştirmen bakış açısıyla sunacağımız önerilerin karşılaştırması planlanmaktadır. Elde edilecek bulguların yapay zekâ ile insan kararlarının hem çeviri hem de eleştiri sürecine dair ne gibi farklılıklar ya da benzerliklerin ortaya çıkaracağını göstermesinin son dönemlerde sıklıkla gündemde olan yapay zekâ çevirilerinde kalite olgusuna yönelik önemli veriler sunması beklenmektedir. Çalışma sonucunda ortaya çıkabilecek benzerlikler ile farklılıkların yorumlanması ise konu üzerine ileriye dönük çalışmalara yön verebilmesi bakımından önem taşıyabilir.

Anahtar Kelimeler: Yerelleştirme, Çeviri eleştirisi, LQA, Yapay zekâ, Çeviride kalite